

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 5/2017-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 11. januára 2017 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED]; [REDACTED] [REDACTED], a [REDACTED], zastúpených advokátom JUDr. Stanislavom Jakubčíkom, Kutlíkova 17, Bratislava, ktorou namietali porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva podľa čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného úradu Bratislava, pozemkového a lesného odboru v konaní vedenom pod sp. zn. 1135/92, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED] o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. septembra 2016 doručená sťažnosť [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED] (ďalej len „sťažovatelia), v ktorej namietali porušenie svojich

základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva podľa čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného úradu Bratislava, pozemkového a lesného odboru (ďalej len „okresný úrad“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1135/92.

2. Z obsahu sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplynulo, že sťažovatelia sú v postavení účastníkov konania vedeného okresným úradom, v ktorom sa rozhoduje o vydaní nehnuteľností, kde právo na ich vydanie uplatnila v zmysle zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov [REDAKOVANÉ]. Sťažovatelia v predmetnom konaní vystupujú ako právni nástupcovia žiadateľky, ktorá zomrela 20. júla 1993, pričom rozhodné okolnosti tohto konania sú vymedzené týmito skutočnosťami:

- predmetný nárok si uplatnila ich právna predchodkyňa ešte 17. decembra 1992,
- po jej smrti do jej práv vstúpili sťažovatelia ako jej právni nástupcovia ([REDAKOVANÉ] ako jediná dedička, [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] ako osoby, na ktoré boli postúpené podiely reštitučných nárokov),
- vo veci bolo rozhodnuté čiastočne rozhodnutiami, ktorými bola časť pozemkov vydaná,
- príslušný správny orgán následne vo veci vydal tri rozhodnutia, ktorými rozhodol v neprospech [REDAKOVANÉ] (10. augusta 2009, 17. augusta 2010 a 14. marca 2014), ktoré však boli následne zrušené rozsudkami Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 3 Sp 167/2009, sp. zn. 3 Sp 52/2010 a sp. zn. 12 Sp 34/2014 (ďalej len „krajský súd“ a „rozsudky krajského súdu“),
- zrušujúce rozsudky krajského súdu boli vydané z dôvodu nepredloženia administratívnych spisov, nedostatočného zistenia skutkového stavu, nepreskúmateľnosti, nezrozumiteľnosti a nedostatku dôvodov. Krajský súd vždy po zrušení rozhodnutia správneho orgánu následne tomuto vrátil vec na ďalšie konanie,

- v poradí štvrtým rozhodnutím z 26. júla 2016 okresný úrad rozhodol v neprospech všetkých troch sťažovateľov, keď im nepriznal vlastnícke právo a ani právo na náhradu za nehnuteľnosti uvedené vo výrokovej časti označeného rozhodnutia,

- sťažovatelia následne podali proti tomuto rozhodnutiu 25. augusta 2016 odvolanie, a to na samotnom okresnom úrade, a z dôvodu opatrnosti (vzhľadom na možnú rozdielnu interpretáciu prechodných ustanovení Správneho súdneho poriadku) aj na krajskom súde,

- o podaných odvolaniach ku dňu podaniu sťažnosti ústavnému súdu (23. septembra 2016) ešte rozhodnuté nebolo.

3. Sťažovatelia na odôvodnenie sťažnosti bližšie uvádzajú:

„Okresný úrad síce konal, ale nedržal sa dôsledne, resp. vôbec pokynov krajského súdu a tým spôsobil, že vo veci samej sa muselo niekoľkokrát opakovane rozhodovať, konanie sa natiahlo na viac ako 23 rokov a do dnešného dňa nebolo ukončené... O neefektívnosti postupu správneho orgánu svedčí nerešpektovanie právnych názorov a rozhodnutí nadriadeného orgánu – krajského súdu...

Keďže sťažovatelia sú presvedčení, že postupom správneho orgánu došlo k porušeniu základného práva na prerokovanie bez zbytočných prietáhov, je nevyhnutné, aby sa ústavný súd zaoberal aj otázkou, či z tohto porušenia nevyplýval aj zásah do práva vlastníť a pokojne užívať majetok. Z vyššie uvedeného jednoznačne vyplýva, že sťažovateľom bola odopretá možnosť pokojne užívať ich majetok a bolo porušené ich vlastnícke právo...

Vyššie uvedeným postupom došlo taktiež k porušeniu práva na účinný opravný prostriedok v zmysle čl. 13 dohovoru...

Keďže krajský súd nemá zákonnú právomoc zmeniť rozhodnutie okresného úradu, a ani prípadné uloženie pokuty správnemu orgánu tento nemotivuje k tomu, aby rešpektoval právny názor súdu, sú sťažovatelia názoru, že právny poriadok im neumožňuje použiť žiadny prostriedok nápravy, ktoré by bolo možné označiť za účinný...“

4. V petite sťažnosti sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd rozhodol, že nimi označené práva postupom okresného úradu porušené boli, a aby prikázal okresnému úradu ďalej konať bez zbytočných prietáhov. Súčasne žiadali priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 23 000 € a náhradu trov konania v sume 363,79 €.

II.

5. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastniť majetok. Obdobné právo zaručuje čl. 11 ods. 1 listiny.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru má každý právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom.

Podľa čl. 13 dohovoru každý, koho práva a slobody priznané týmto dohovorom boli porušené, musí mať účinné právne prostriedky nápravy pred národným orgánom, aj keď sa porušenia dopustili osoby pri plnení úradných povinností.

6. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto

zákonného ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

7. Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že ide v poradí o druhú sťažnosť sťažovateľov, ktorou sa domáhajú ústavno-súdnej ochrany pred namietaným porušením ich označených práv postupom okresného úradu v predmetnom konaní. Prvá sťažnosť sťažovateľov, ktorou namietali porušenie svojich práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru v tomto konaní (v tom čase pred Obvodným pozemkovým úradom v Bratislave), bola odmietnutá uznesením ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 238/2010 zo 17. júna 2010 pre nedostatok právomoci ústavného súdu. Vo vzťahu k sťažovateľmi namietanej dĺžke konania pred správny orgánom a nimi tvrdeným priesťahom v konaní ústavný súd v tomto uznesení uviedol:

„Podľa § 250t ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá tvrdí, že orgán verejnej správy nekoná bez vážneho dôvodu spôsobom ustanoveným príslušným právnym predpisom tým, že je v konaní nečinný, môže sa domáhať, aby súd vyslovil povinnosť orgánu verejnej správy vo veci konať a rozhodnúť. Návrh nie je prípustný, ak navrhovateľ nevyčerpal prostriedky, ktorých použitie umožňuje osobitný predpis.

Z citovaných právnych noriem vyplýva, že vo veci sťažovateľov je daná právomoc všeobecného súdu v správnom súdnictve rozhodovať o nečinnosti orgánu verejnej správy, ktorým je označený porušovateľ. Túto právomoc správneho súdnictva nemožno nahradiť konaním pred ústavným súdom.

Sťažovatelia síce v sťažnosti tvrdia, že využili všetky prostriedky nápravy, ale z jej obsahu vyplýva, že nepodali žalobu podľa § 250t OSP.

Princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú fyzickú osobu alebo právnickú osobu namietajúcu porušenie svojho základného práva. Preto každý musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a pred tým, ako podá sťažnosť ústavnému

súdu, požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (I. ÚS 189/07).

Vychádzajúc z týchto právnych záverov a skutkového stavu opísaného sťažovateľmi ústavný súd pri predbežnom prerokovaní dospel k záveru, že vo veci sťažovateľov nie je daná jeho právomoc, a preto sťažnosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol z dôvodu nedostatku svojej právomoci.“

8. Tieto závery ústavného súdu sú v rovnakej podobe aplikovateľné aj v konaní o tejto sťažnosti, a to pokiaľ ide o namietané porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ako to z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, právomoc ústavného súdu poskytovať ochranu základným právam a slobodám je daná iba subsidiárne, teda iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú iné súdy, t. j. všeobecné súdy. Ústavný súd sa štandardne, a to pri predbežnom prerokovaní každej sťažnosti, zaoberá otázkou, či neexistuje iný súd, ktorý je oprávnený poskytnúť ochranu namietanému porušeniu práv sťažovateľov.

9. Tak podľa § 250t OSP (účinného do 30. júna 2016) a rovnako podľa § 242 a nasl. Správneho súdneho poriadku (účinného od 1. júla 2016) je totiž daná právomoc všeobecných súdov poskytnúť ochranu v konaní o žalobe proti nečinnosti orgánu verejnej správy, ktorou sa sťažovatelia mohli domáhať ochrany pred tvrdenými prietáhmi v konaní okresného úradu. Ani z aktuálnej sťažnosti pritom nevyplýva, že by tak boli učinili. V tejto časti sťažnosti teda ústavný súd rovnako ako v uznesení sp. zn. IV. ÚS 238/2010 zo 17. júna 2010 konštatuje, že nemá právomoc poskytnúť ochranu sťažovateľom, a sťažnosť preto musela byť odmietnutá.

10. Rovnaké závery o nedostatku právomoci ústavného súdu sa však vzťahujú aj na namietaný zásah do práva vlastníť majetok (čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 11 ods. 1 listiny) a práva na účinný prostriedok nápravy (čl. 13 ods. 1 dohovoru). Sťažovatelia namietajú porušenie týchto práv postupom okresného úradu v predmetnom konaní ako celku. Z príloh pripojených k sťažnosti je zrejmé, že konanie pred okresným úradom bolo „zavŕšené“ rozhodnutím okresného úradu z 26. júla 2016, ktorým bolo rozhodnuté o uplatnenom práve

sťažovateľov ako právnych nástupcov pôvodnej žiadateľky. Zo samotnej sťažnosti, ako aj z príloh k nej pripojených vyplýva, že sťažovatelia pred podaním sťažnosti ústavnému súdu podali proti rozhodnutiu okresného úradu z 26. júla 2016 odvolanie, a to na okresnom úrade, a z dôvodu opatrnosti aj na krajskom súde. Sťažovatelia sami uvádzajú, že o ich odvolaniach (podaných 25., resp. 26. augusta 2016) zatiaľ rozhodnuté nebolo.

11. Ústavný súd opakovane a stabilne vo svojej judikatúre zdôrazňuje, že predstavuje *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05). Zásada subsidiarity reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci iných orgánov verejnej moci (najmä súdov).

12. Pokiaľ sa sťažovatelia za nimi definovanej situácie domáhajú ochrany svojho práva vlastniť majetok a práva na účinný prostriedok nápravy na ústavnom súde, a to skôr, ako ochranu týmto právam mohli reálne poskytnúť príslušné orgány v konaní o ich odvolaní, prípadne neskôr správne súdy, v konaní nimi iniciovanom (§ 177 a nasl. Správneho súdneho poriadku), ústavný súd konštatuje, že sťažnosť je podaná predčasne. Existencia právomoci odvolacieho orgánu verejnej správy a správneho súdu poskytnúť ochranu sťažovateľom pred tvrdeným zásahom do ich označených práv vylučuje právomoc ústavného súdu. Z uvedených dôvodov ústavný súd sťažnosť sťažovateľov aj v tejto časti podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie a rozhodnutie.

13. Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti už pri jej predbežnom prerokovaní ústavný súd nemohol rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľov (príkaz okresnému úradu konať bez zbytočných prietahov, primerané finančné zadosťučinenie, náhrada trov konania), ktoré sú viazané na to, aby bolo sťažnosti vyhovené.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. januára 2017